

Надія Іванівна ЧУДИК-БІЛОУСОВА,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права,
700937@ukr.net

УДК 349.3 (477)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Досліджуються проблеми надання соціальних послуг у сучасних умовах. Проведено аналіз процесу становлення законодавства про надання соціальних послуг. Встановлено, що соціальні послуги повинні надаватися відповідно до затверджених державних соціальних стандартів. Визначено, що підставою для надання соціальних послуг є складна життєва обставина, яка гарантує надання особі соціальних послуг на підставі рішення уповноваженого державного органу. Встановлено, що отримання соціальних послуг можливе відповідно до укладеного договору з урахуванням державного соціального стандарту їх надання, хоча у законодавстві з соціального забезпечення прямо не закріплено положення про свободу договору. На основі проведеного дослідження обґрунтовано необхідність вдосконалення чинного законодавства у сфері соціального забезпечення в частині розробки та затвердження державних стандартів надання всіх соціальних послуг, створення реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг, визначення механізмів інформування осіб щодо можливості отримання ними соціальних послуг.

Ключові слова: договір, державний стандарт, соціальний стандарт, соціальна послуга, соціальне обслуговування.

Проголосивши себе соціальною державою, Україна взяла на себе відповідні зобов'язання перед народом та перед світовим співтовариством щодо забезпечення певних стандартів життя людини, визнавши найвищою соціальною цінністю людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку. Держава гарантує забезпечення основних потреб громадян на рівні визначених законом державних соціальних стандартів і нормативів, зокрема й у сфері соціальних послуг.

На Європейському форумі ЄС 1998 року було запропоновано включати в соціальний захист соціальну інтеграцію, охорону здоров'я, забезпечення житлом, надання соціальних послуг [1, с. 19]. Виконання таких зобов'язань у соціальній сфері здійснюється через мережу спеціально створених органів та установ, які уповноважені приймати відповідні рішення щодо надання особі відповідного виду соціального забезпечення за наявності визначених законодавством підстав та з дотриманням встановлених державних соціальних стандартів та нормативів. Виходячи із соціальної функції держави, соціальне забезпечення повинно виконувати «економічну; виробничу; соціальну, політичну демографічну, виховну та реабілітаційну функції» [2, с. 21]. Однак для сфери надання соціальних послуг як виду соціального забезпечення характерними є економічна, соціальна та реабілітаційна функції. Виконання таких функцій є завданням уповноважених державних органів та недержавних організацій з дотриманням затверджених державних соціальних стандартів.

За сучасних умов право соціального забезпечення характеризується єдністю публічних і приватних засад правового регулювання. Останні особливо проявляються в договірних режимах регулювання, розширенні кола суб'єктів, що надають соціальне забезпечення та отримувачів соціальних послуг [3, с. 344].

Державні соціальні стандарти виступають основою соціальної політики держави та застосовуються і при договірному регулюванні відносин у сфері соціального забезпечення. Вони також мають велике значення як для вироблення ефективного юридичного механізму соціального забезпечення особи в цілому, так і надання соціальних послуг зокрема, оскільки містять мінімальні норми споживання та гарантії їх забезпечення. Залежно від дотримання цих стандартів визначається й рівень здійснення права на соціальне забезпечення [4, с. 161]. Базовим нормативним актом у сфері державних соціальних стандартів є Закон України «Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії» [6], який визначає їх як встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

Окремі аспекти щодо надання соціального обслуговування та соціальних послуг висвітлювалися в роботах В. М. Андрієва, В. С. Андрєєва, К. С. Батигіна, Н. Б. Болотіної, М. О. Буянової, О. О. Гірник, В. О. Гончарова, М. Л. Захарова, Р. І. Іванової, З. О. Кондратьєвої, В. М. Литвиненко, А. М. Лушнікова,

М. В. Лушнікової, О. Є. Мачульської, П. Д. Пилипенка, Н. О. Рунової, Б. І. Сташківа, В. А. Тарасової, Е. Г. Тучкової, Я. М. Фогеля, В. Ш. Шайхатдінова, Л. П. Шумної, О. Г. Чутчевої, Є. П. Яригіної та ін.

У науковій літературі «соціальне обслуговування» розглядалося переважно як окремий правовий інститут або підгалузь права соціального забезпечення. Законодавство визначає соціальне обслуговування як «систему соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності». Таке визначення не розкриває суті терміна. Також незрозуміло, який зміст вклав законодавець у такі поняття, як «заходи», «сприяння», «підтримка», так як, на нашу думку, вони не можуть бути складовими терміна «соціальне обслуговування». Тому погоджуємося з Н. Б. Болотіною, що створення чи розширення мережі соціальних служб є заходом, але не обслуговуванням [1, с. 25].

Соціальне обслуговування надається через систему соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надаються соціальними службами окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримання їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності [6]. Законодавство визначає його як «систему соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності». Саме діяльність соціальних служб із надання безплатно чи на пільгових умовах соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, здатна сприяти подоланню або пом'якшенню обставин, які порушують життєдіяльність особи. Його складовими є певні соціальні послуги, а формами надання послуг є матеріальна допомога та соціальне обслуговування [7, с. 52]. Тому поняття «соціальне обслуговування» слід розглядати ширше і як таке, що охоплює поняття «соціальні послуги».

Переважно під «соціальним обслуговуванням» розуміють діяльність, що має комплексний характер і включає різні види соціальних послуг, спрямованих на задоволення особливих потреб громадян, зумовлених хворобою, інвалідністю, старістю та іншими соціальними ризиками. Воно розглядається як діяльність державних, або уповноважених державою органів щодо надання соціально-побутових, соціально-медичних, психолого-педагогічних, соціально-правових послуг і матеріальної допомоги, проведення соціальної адаптації і реабілітації громадян, які перебувають у важкій життєвій ситуації у формі соціальних послуг чи матеріальної підтримки [7, с. 233]. Протилежна позиція закріплена в законі, адже формами надання соціальних послуг визначені соціальне обслуговування та матеріальна підтримка (надання особі, яка перебуває у важкій життєвій

ситуації, матеріальних благ, зокрема речей, одягу, засобів пересування та ін.). У науковій літературі виділяють такі види соціальних послуг, як: соціальне обслуговування громадян похилого віку та самотніх непрацездатних громадян на дому, соціальне обслуговування дітей, соціальна реабілітація та адаптація інвалідів, санаторно-курортне лікування, забезпечення протезно-ортопедичними виробами, забезпечення засобами пересування [7, с. 234].

Відповідно соціальне обслуговування є діяльністю соціальних служб із надання безплатно чи на пільгових умовах соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги з метою подолання або пом'якшення обставин, які порушують життєдіяльність особи [8, с. 57].

Серед науковців, що досліджували проблеми соціального обслуговування, немає єдиної позиції щодо підстав надання соціального обслуговування. Зокрема Н. Б. Болотіна [4, с. 34] та І. С. Ярошенко [9, с. 12] займають правову позицію, яка визначається в Законі України «Про соціальні послуги». С. М. Синчук у визначенні поняття «соціального обслуговування» згадує про такий ризик, як «тяжка життєва ситуація» [10, с. 75]. П. Д. Пилипенко зазначає, що однією з підстав (соціальних ризиків) надання особі соціальної допомоги є настання складних життєвих обставин для неї та (або) членів її сім'ї, тобто обставина, що об'єктивно порушує нормальну життєдіяльність особи, наслідки якої вона не може подолати самостійно [11, с. 73]. Б. І. Сташків до складних життєвих обставин пропонує віднести певний перелік, у тому числі «катастрофу» [7, с. 18]. Складні життєві обставини, як правило, зазначаються у гіпотезі норми права і вважаються юридичними фактами, тобто підставою виникнення, зміни чи припинення правовідносин у сфері надання соціальних послуг.

Закон спочатку не містив вичерпного переліку таких обставин, однак загальний підхід до їх розуміння повинен прямо співвідноситися з принципами дотримання прав людини. Тому з 2012 року законодавство визнало такими складними життєвими обставинами, зокрема, ті, що спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула або втратила) здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті [12]. Також вважаємо, що до таких обставин можна віднести випадки, коли людина стала жертвою злочину, захворіла невиліковною хворобою, коли існує загроза її життю та здоров'ю чи життю та здоров'ю її близьких, зокрема на тимчасом окупованих територіях чи в зоні проведення антитерористичної операції та ін. [13].

Першим кроком у створенні нових механізмів державної підтримки осіб, що опинилися в складній життєвій ситуації, став Закон України «Про соціальні послуги» [6]. Його розробці, напевно, не передувала належна концептуальна підготовка, тому в прийнятому законі чітко не було визначено завдання та механізми реформування існуючої системи

соціального обслуговування населення, що ускладнило процес його реалізації. Невдало була подана дефініція «соціальних послуг», які визначалися спочатку як комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя [6]. Однак послугою є не певні заходи, а доцільна діяльність у формі корисного ефекту праці, тобто результат господарської діяльності. Соціальні послуги є результатом діяльності соціальних служб, що спрямовані на задоволення потреб особи для пристосування до існуючого середовища, її реабілітації та можливості жити повноцінним життям. Підставою для отримання соціальних послуг є складні життєві обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може подолати самостійно (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку із старістю або станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення та негативні стосунки в сім'ї, малозабезпеченість, психологічний чи психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа тощо) [6], тобто такі несприятливі для людини події, коли їй особливо важко і коли вона об'єктивно потребує сторонньої допомоги, в тому числі й держави та суспільства, аби впоратися з цими обставинами і відновити свою нормальну життєдіяльність. Особа може отримати соціальні послуги за наявності складних життєвих обставин.

До сфери права соціального забезпечення сьогодні входять соціальні послуги, які такі види забезпечення, що мають соціальний характер та 2003 року замінили поняття «соціальне обслуговування». Структурно послуги є неоднорідними і складаються з корисних дій, користування речами і благами індивідуального характеру чи призначених для задоволення матеріальних, духовних, культурних потреб та інтересів. У той же час їх можна розглядати як відокремлену систему в структурі соціального забезпечення. Такий висновок випливає з загального поняття послуги як корисної дії, яка виникає у результаті праці, тобто коли праця надає послуги не в якості речі, а в якості діяльності. «Корисні дії доповнюють матеріальне забезпечення суб'єктів права соціального забезпечення (фізичних осіб), так як вони призначені для задоволення різнобічними послугами особливих потреб непрацездатних і вразливих членів суспільства з метою відновлення та підвищення їхньої працездатності, збереження і розвитку ними соціально-суспільних, трудових, побутових та інших відносин і зв'язків з суспільством» [14, с. 166]. Послуги, у свою чергу, умовно поділяються на дві великі групи: пов'язані із задоволенням соціально-культурних і духовних потреб людини та послуги в галузі матеріально-побутового обслуговування. Соціальні послуги у 2012 році визначили як комплекс заходів з надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з

метою розв'язання їхніх життєвих проблем [12]. Основними формами їх надання визначені матеріальна допомога та соціальне обслуговування [6]. Соціальне обслуговування є складовою соціальних послуг, адже його поняття охоплює своїм змістом соціальні послуги, а не навпаки, як передбачено у законодавстві. Соціальне обслуговування здійснюється шляхом надання соціальних послуг: за місцем проживання особи (вдома); у стаціонарних інтернатних установах та закладах; у реабілітаційних установах та закладах; в установах та закладах денного перебування; в установах та закладах тимчасового або постійного перебування; у територіальних центрах соціального обслуговування; в інших закладах соціальної підтримки (догляду). Безпосередньо соціальним обслуговуванням займаються соціальні служби, тобто підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та господарювання, а також громадяни, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги [6].

Матеріальна допомога може надаватися особам, що знаходяться у складній життєвій ситуації, у вигляді грошової або натуральної допомоги (продуктів харчування, засобів санітарії та особистої гігієни, засобів догляду за дітьми, одягу, взуття та інших предметів першої необхідності, палива, а також технічних і допоміжних засобів реабілітації) [6]. Тому ми погоджуємося з думкою, що формою надання соціальних послуг є матеріальна допомога «у вигляді лише натуральної допомоги, так як грошові виплати належать до грошових допомог» [15, с. 78].

Очевидно «соціальні послуги» фактично отримали свою назву не за типом діяльності, яка виконується при їх наданні, а за категорією споживачів, яким вони надаються (соціально незахищені групи чи окремі особи, які тимчасово чи постійно знаходяться у складних життєвих обставинах і самостійно не можуть подолати їх наслідків). Їх призначенням є подолання чи пом'якшення дії несприятливих життєвих обставин та відновлення повноцінного життя людини. Назва «соціальні послуги» є узагальнюючим поняттям, і включає в себе різні конкретні види послуг, зокрема соціально-побутові, психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-економічні, юридичні, послуги з працевлаштування, допомога в професійній реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями, інформаційні послуги. Зазначений перелік послуг не є вичерпним, і залежить, у першу чергу, від потреби особи чи групи людей, яким вони надаються.

За сучасних умов держава змушена проводити розподіл наявних фінансових ресурсів задля посилення чи забезпечення соціально-правових гарантій окремих категорій [16]. Тому допускається розширення кола одержувачів соціальних послуг за рахунок укладення договорів на користь фізичних осіб, які їх потребують з уповноваженими органами чи службами [17, с. 199].

У законодавстві з соціального забезпечення прямо не закріплено положення про свободу договору. Водночас «свобода договору» як принцип законодавства, закріплений у ст. 3 Цивільного кодексу

України [18]. Згідно зі ст. 6 Цивільного кодексу сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства, врегулювати в передбаченому законом договорі свої відносини, не врегульовані ним, а також відступити від положень закону і врегулювати свої відносини на власний розсуд. Положення ст. 6 Цивільного кодексу також закріплені у ст. 628 цього Кодексу, що передбачає можливість укладення змішаних договорів, що складаються з елементів різних договорів. Складовими свободи договору вважають свободу укладання договору, свободу вибору контрагента, свободу визначення умов договору (ст. 627 Цивільного кодексу України). Однак слід мати на увазі, що у сфері надання соціальних послуг принцип свободи укладання договору є досить умовним насамперед через без альтернативність у виборі надавача соціальних послуг та через обов'язковість відповідно до чинного державного стандарту виконання визначених законодавством умов договору.

У науковій літературі обґрунтовується позиція, що «усі прояви свободи договору забезпечують реалізацію своєї майнової самостійності та економічної незалежності учасників цивільного обороту, конкуренцію на рівних з іншими учасниками ринку товарів, робіт і послуг» [19, с. 153]. Тому свобода договору не вичерпується тими проявами, що закріплені у законодавстві (ст.ст. 6, 627 Цивільного кодексу України). Хоча у наукових дослідженнях «не досягнуто одноголосної згоди щодо кількості проявів принципу свободи договору: одні розглядають їх у межах виключно принципу свободи договору» [20, с. 231–235]. Також виділяються прояви свободи договору «на переддоговірній стадії: право суб'єкта правовідносин обрати контрагента при укладанні договору; право вільно обрати форму правочину; право суб'єкта вільно обрати об'єкт договірної зобов'язання; право контрагентів вільно до моменту укладання договору відмовитись від оферти чи акцепту; право сторін вільно визначати умови майбутнього, права та обов'язки сторін» [21, с. 57]. Тому доцільним є аналіз сучасних тенденцій договірної регулювання відносин у сфері надання соціальних послуг, адже встановлення підстав для реалізації особою, що потребує соціального забезпечення права на свободу договору щодо надання визначеного виду соціального забезпечення, повинно відбуватися з урахуванням визначених законодавством умов.

Договір про надання соціальних послуг як юридична підстава для їх отримання конкретизує норму права, яка передбачає право особи на соціальні послуги. Укладення такого договору дозволяє врегулювати конкретні правовідносини між окремо взятими сторонами із визначенням їх кореспондуючих прав та обов'язків [22, с. 64]. Договором про надання соціальних послуг вважають двосторонню угоду, згідно з якою одна сторона (суб'єкт надання соціальних послуг) зобов'язується надавати відповідні соціальні послуги іншій стороні (отримувачу) на умовах та в строки, передбачені договором, друга сторона повинна надати необхідну для надання соціальних послуг

інформацію. Його сторонами є суб'єкт надання соціальних послуг та їх отримувач. Надання послуг можуть забезпечувати як фізична (фізична особа-підприємець), так і юридична особа (державна чи комунальна установа). Отримувачем може бути тільки фізична особа, яка перебуває у складній життєвій ситуації. Предметом договору є дії або ж сукупність дій як матеріального, так і нематеріального характеру, які спрямовані на покращення стану отримувача соціальних послуг. За договором про надання соціальних послуг останні можуть надаватись як платно, безоплатно, а також за часткову плату, про що додатково зазначається в договорі на основі чинного законодавства [23]. Тому погоджуємося, що надання оплатних соціальних послуг є одним із різновидів цивільно-правового договору про надання послуг. Надання безоплатних соціальних послуг є організаційно-правовою формою соціального забезпечення [24, с. 6].

Чинне законодавство у сфері соціального забезпечення також не містить поняття договору про надання соціальних послуг. Тому у розробленому законопроекті його пропонують визначати як правочин, що укладається між отримувачем соціальних послуг або його законним представником та надавачем соціальних послуг, у якому зазначаються права та обов'язки кожної із сторін, обсяг соціальних послуг, завдання, строки та періодичність надання соціальної послуги [25]. Складення договору про надання послуг та індивідуального плану їх надання, а також безпосереднє надання послуг фактично можуть здійснювати лише фахівці із соціальної роботи, соціальні працівники, фізичні особи-підприємці з належним рівнем фахової кваліфікації (ст. 36 проекту) [25]. Передбачається, що місцеві органи влади, які уклали договір про надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів з надавачами недержавного сектору, які перемогли у конкурсі, здійснюватимуть контроль за цільовим використанням бюджетних коштів та оцінку якості надання соціальних послуг (ст. 30 проекту) [25].

Нині діючий Закон України «Про соціальні послуги» не містить чіткого механізму отримання особою соціальних послуг на договірній основі. Хоча прийняті на його виконання підзаконні акти гарантують таку можливість для особи, яка опинилася в складній життєвій ситуації, тобто в обставинах, спричинених інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула або втратила) здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті. Так, наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 10 червня 2010 р. № 135 затверджено форму договору про соціальне обслуговування (надання соціальних послуг) відділенням соціальної допомоги вдома одинокого (проживаючого самотньо) громадянина [26]. Відповідно до п. 7 Порядку надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2012 р. № 1184, з метою вдосконалення діяльності установ та закладів, що надають соціальні послуги [27],

передбачено затвердження форми примірною договору про надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати. Така форма примірною договору про надання соціальних послуг була затверджена лише у 2014 році [28].

У законодавстві передбачено, що при розробці державних стандартів соціальної послуги повинні бути визначені вимоги щодо забезпечення необхідного рівня доступності та якості соціальних послуг у цілому, а також на кожному етапі їх надання; зміст та обсяг, норми і нормативи, умови і порядок надання соціальної послуги, показники її якості [29]. Розробка та затвердження державного стандарту соціальної послуги мають бути проведені щодо всіх видів соціальних послуг, що повинні надаватися різним соціальним групам для забезпечення гарантованого державою обсягу послуги, оцінки їх якості та ефективності. Також серед вимог, які повинні бути враховані при розробці стандарту надання соціальної послуги, у документації повинні міститися описи щодо укладання договору [30]. Процес розробки та затвердження державних стандартів надання окремих соціальних послуг наразі триває.

Тому сьогодні нормативно врегульовані можливості щодо укладення договору на отримання тих соціальних послуг, щодо яких затверджені державні соціальні стандарти. Так, територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) протягом строку, визначеного у державних стандартах, визначає індивідуальні потреби її отримувача, встановлює групу рухової активності, визначає зміст послуг, уточнює обсяг, складає індивідуальний план. Рішення про необхідність надання послуг за договором оформляється наказом. Договір укладається з отримувачем послуги [31], тобто з особою, яка відповідає визначеним у законодавстві критеріям та підтвердила свій стан (складну життєву обставину).

Законодавство також допускає укладення договору про надання соціальних послуг на основі прийнятого рішення про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах. Послуги надаватимуться за договором на основі рішення, прийнятого уповноваженим органом за згодою сім'ї (особи) з урахуванням поданих матеріалів. Прийняттю рішення передую наказ про здійснення соціального супроводу сім'ї та призначення відповідального за його здійснення фахівця. У разі потреби затверджується склад залучених суб'єктів без укладення договору (п. 15) [32]. Перед його підписанням фахівець повинен переконатися, що члени сім'ї (особа) усвідомлюють результат співпраці, призначення договору, права та обов'язки сторін, розуміють значення термінів; і у разі потреби роз'яснити їм положення договору (п. 14 Порядку) [33]. Договір укладається протягом 7 робочих днів. Структура договору визначена законодавством.

Соціальна послуга денного догляду також може надаватися особі за договором після здійснення первинного комплексного визначення індивідуальних потреб її отримувача шляхом складання індивідуального плану. Саме результати визначення індивідуальних потреб отримувача

послуги є підставою для складання індивідуального плану та укладання договору. Його особливістю є те, що в разі необхідності до складання залучаються члени родини отримувача послуги. Строки надання послуги узгоджуються з її отримувачем або його законним представником після проведення комплексного визначення індивідуальних потреб отримувача та зазначаються в договорі. Зміст та обсяг послуги для отримувача визначаються індивідуально залежно від ступеня індивідуальної потреби, про що зазначається в договорі. Договір укладається протягом 7 днів з дня прийняття рішення про надання послуги [34]. Структура договору не визначена законодавством.

Соціальна послуга стаціонарного догляду за договором надається особі, які втратили здатність до самообслуговування чи не набула такої здатності після визначення ступеня індивідуальних потреб отримувача, складання індивідуального плану та укладення договору. Договір укладається після проведення визначення ступеня індивідуальних потреб отримувача послуги, з урахуванням індивідуального плану. У разі необхідності до його складання залучаються члени родини отримувача. Особливістю договору є те, що в ньому чітко має бути визначений термін надання послуги (постійно або тимчасово, протягом визначеного у договорі періоду). Зміст та обсяг соціальної послуги для кожного отримувача послуги визначаються індивідуально залежно від ступеня індивідуальної потреби отримувача, про що зазначається в договорі. Договір укладається протягом 5 робочих днів з дня прийняття рішення про надання послуги [35]. Структура договору не визначена законодавством.

Соціальна послуга представництва інтересів надається за договором після проведення комплексного оцінювання індивідуальних потреб її отримувача, відповідно до результатів комплексного оцінювання індивідуальних потреб та складання індивідуального плану [36]. Підставою для складання індивідуального плану та укладання договору є результати комплексного оцінювання індивідуальних потреб її отримувача. Послуга надається протягом строку, встановленого після проведення комплексного визначення потреб, який зазначається за потреби в індивідуальному плані та договорі про надання послуги. Строк надання послуги визначається індивідуально, залежно від потреб особи та узгоджується з її отримувачем та/або його законним представником після комплексного визначення стану індивідуальних потреб. Зміст і обсяг послуги зазначаються в договорі та визначаються не лише залежно від ступеня індивідуальної потреби її отримувача, але й з урахуванням спеціалізації суб'єкта, що її надає. Договір не укладається у разі, якщо отримувачем послуги є дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах, але влаштована до закладу соціального захисту дітей. Договір не укладається, якщо послуга надається разово [36]. Структура договору та термін його укладення законодавством не визначені.

Соціальна послуга профілактики надається за договором після проведення оцінки потреб або ситуації особи, сім'ї шляхом складання індивідуального плану (профілактичної програми). Договір укладається

протягом 7 днів з дня прийняття рішення про надання послуги, за винятком, коли її отримувачем є дитина, влаштована до закладу соціального захисту дітей. Договір не укладається, якщо послуга надається закладом, який виконує обов'язки опікуна стосовно отримувача, але послуга надається на підставі індивідуального плану, затвердженого керівником закладу [37]. Структура договору не визначена законодавством.

Соціальна послуга соціальної адаптації надається за договором після здійснення первинного комплексного визначення індивідуальних потреб отримувача та складення індивідуального плану. Договір укладається протягом 3 днів з дати прийняття рішення про надання послуги. У разі необхідності до його складання залучаються члени родини отримувача послуги. Строки надання послуги визначаються індивідуально для кожного отримувача залежно від його потреб, узгоджуються з отримувачем послуги та/або його законним представником після комплексного визначення індивідуальних потреб, тому обов'язково уточнюються у договорі [38]. Структура договору не визначена законодавством.

Соціальна послуга консультування надається за договором після первинного комплексного визначення індивідуальних потреб отримувача послуги та складення індивідуального плану при коротко-, середньо- та тривалому консультуванні. У разі необхідності до складання договору залучаються члени родини. Договір укладається не пізніше, ніж наступного дня з дати прийняття рішення про надання послуги при тривалому, середньо- та короткотривалому консультуванні у стаціонарних умовах або середньо- та короткотривалому консультуванні дистанційно. Строки надання послуги узгоджуються з отримувачем після визначення індивідуальних потреб та зазначаються у договорі. При разовому, кризовому, вуличному консультуванні договір не укладається [39]. Структура договору не визначена законодавством.

Соціальна послуга догляду вдома надається за договором після здійснення первинного комплексного визначення індивідуальних потреб отримувача послуги та складення індивідуального плану. У разі необхідності до складання договору залучаються члени родини її отримувача. Соціальна послуга надається за місцем проживання її отримувача протягом робочого дня. Строки надання послуги узгоджуються з отримувачем та/або його законним представником після проведення комплексного визначення індивідуальних потреб отримувача та зазначаються у договорі. Соціальна послуга догляду вдома може надаватись постійно (III, IV групи рухової активності — 2 рази на тиждень, V група рухової активності — 5 разів на тиждень), періодично (2 рази на місяць), тимчасово (протягом визначеного у договорі періоду). Договір укладається протягом 5 днів [40]. Структура договору не визначена законодавством.

Соціальна послуга паліативного догляду за договором надається після здійснення первинного комплексного визначення індивідуальних потреб потенційного отримувача послуги та складення індивідуального

плану. Послуга може надаватися за місцем проживання отримувача соціальної послуги (вдома) протягом робочого часу; у приміщенні суб'єкта, що надає соціальну послугу, з наданням місця постійного проживання; у приміщенні суб'єкта, що надає соціальну послугу, протягом робочого часу (у формі консультацій). Послуга за місцем проживання отримувача (вдома) може надаватися постійно (III група рухової активності — 2 рази на тиждень, IV група рухової активності — 3 рази на тиждень, V група рухової активності — 5 разів на тиждень), періодично (2 рази на місяць), тимчасово (визначений у договорі період). Строки надання послуги узгоджуються та зазначаються у договорі індивідуально залежно від ступеня індивідуальної потреби отримувача послуги і зазначаються в договорі. Договір укладається протягом 5 днів з дати прийняття рішення про надання послуги та за потреби може переглядатися [41]. Законодавством визначені умови, на яких він укладається.

Соціальна послуга соціальної інтеграції та реінтеграції бездомних осіб надається за договором після визначення індивідуальних потреб отримувача та складання індивідуального плану. Строки надання послуги зазначаються в договорі та узгоджуються з отримувачем після проведення комплексного визначення стану його індивідуальних потреб [42]. Термін укладення договору та його структура законодавством не визначені.

Соціальна послуга підтриманого проживання бездомних осіб надається за договором після проведення комплексного визначення стану індивідуальних потреб отримувача послуги та складання індивідуального плану. Зміст, обсяг соціальної послуги та строки її надання визначаються індивідуально залежно від потреб та зазначаються в договорі. Термін, протягом якого повинен бути укладений договір, законодавством не визначений [43]. Структура договору та термін укладення законодавством не визначені.

З 2012 року засобом регулювання діяльності у сфері надання соціальних послуг, визнане як залучення на договірній основі суб'єктів господарювання для задоволення потреб у соціальних послугах, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, стало соціальне замовлення [12]. Надання соціальних послуг здійснюється безплатно, на пільгових умовах чи на підставі укладеного договору соціальних послуг уповноваженими суб'єктами. Вищезазначений аналіз порядку укладення окремих договорів підтверджує переорієнтацію діяльності з надання соціальних послуг шляхом розширення суб'єктів, що мають право на одержання соціальних послуг [44]. Тому до надання соціальних послуг поступово залучатимуть «недержавні організації, які для своєї діяльності можуть залучати благодійні кошти, міжнародні гранти, спонсорську допомогу, що суттєво зменшить витрати з місцевих бюджетів та сприятиме забезпеченню права особи на ефективне соціальне забезпечення» [45; 46]. Також доцільно розширювати коло одержувачів соціальних послуг за рахунок укладення

договорів на користь фізичних осіб, які їх потребують з уповноваженими органами чи службами [17].

Отже, правовідносини з надання соціальних послуг на договірних засадах характеризуються такими ознаками: підставою для їх надання є складна життєва ситуація, в якій перебуває особа; суб'єктами цих відносин є фізична особа, яка перебуває у складній життєвій ситуації, та підприємства, установи, організації, заклади незалежно від форми власності та господарювання, фізичні особи-підприємці, фізичні особи, які надають соціальні послуги; об'єктом правовідносин є соціальні послуги, рівень яких не може бути меншим встановлених державою соціальних стандартів; взаємні права та обов'язки сторін врегульовуються договором, що укладений у порядку, визначеному законодавством. Тому слід констатувати, що в сучасних умовах укладення договорів про надання соціальних послуг здійснюється за участю отримувача послуги або його законного представника. Підставою для його укладення є рішення уповноваженого органу за результатами проведення комплексного визначення стану індивідуальних потреб отримувача послуги. Договір підписується сторонами, тобто отримувачем послуги або його законним представником та представником суб'єкта, що надаватиме соціальну послугу. Кожна зі сторін отримує один примірник договору. Законодавством не встановлені мінімальний та граничний терміни укладення та терміни дії договору.

Відповідно законодавство у сфері надання соціальних послуг на договірних засадах потребує вдосконалення, зокрема, в частині врегулювання шляхом нормативного закріплення прав та обов'язків отримувачів і надавачів соціальних послуг шляхом затвердження типової форми договору про надання соціальних послуг. Необхідною є розробка та затвердження державних стандартів надання щодо всіх соціальних послуг, перелік яких визначений чинними законодавством. Доцільним є створення реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг та визначення механізмів інформування осіб, що перебувають у складній життєвій ситуації, щодо можливості отримання ними соціальних послуг, у тому числі й на договірних засадах.

Список використаних джерел

1. *Болотіна, Н. Б.* Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні [Текст] / Н. Б. Болотіна. — К. : Знання, 2005. — 381 с.
2. *Сташків, Б. І.* Поняття права соціального забезпечення [Текст] / Б. І. Сташків // *Право України*. — 2000. — № 5. — С. 25–28.
3. *Лушников, А. М.* Договори в сфері семьи, труда и социального обеспечения [Текст] : учеб. пособ. / А. М. Лушников, М. В. Лушникова, Н. Н. Тарусина. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Проспект, 2010. — 432 с.
4. *Болотіна, Н. Б.* Право соціального захисту України [Текст] : навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. — К. : Знання, 2005. — 615 с.
5. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-III [Електронний ресурс] / Верховна

- Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.
6. Про соціальні послуги : Закон України від 19.06.2003 р. № 966-IV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 45. — Ст. 358.
  7. *Сташків, Б. І.* Теорія права соціального забезпечення [Текст] : навч. посіб. / Б. І. Сташків. — К. : Знання, 2005. — 405 с. — (Вища освіта XXI століття).
  8. *Сташків, Б. І.* Право соціального обслуговування [Текст] : навч. посіб. / Б. І. Сташків. — К. : Знання, 2007. — 567 с.
  9. *Ярошенко, І. С.* Право соціального забезпечення [Текст] : навч. посіб. / І. С. Ярошенко. — К. : КНЕУ, 2005. — 232 с.
  10. *Синчук, С. М.* Право соціального забезпечення України [Текст] : навч. посіб. / С. М. Синчук, В. Я. Бурак ; за ред. С. М. Синчук. — К. : Т-во Знання, КОО, 2003. — 306 с.
  11. Право соціального забезпечення України [Текст] : навч. посіб. / за ред. П. Д. Пилипенка. — К. : Істина, 2007. — 224 с.
  12. Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг : Закон України від 15.03.2012 р. № 4523-VI [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 3. — Ст. 22.
  13. *Чудик-Білоусова, Н. І.* Нові соціальні ризики як підстава соціального забезпечення в Україні [Текст] / Н. І. Чудик-Білоусова // Університетські наукові записки. — 2015. — № 1 (53). — С. 80–108.
  14. *Иванова, Р. И.* Правоотношения по социальному обеспечению в СРСР [Текст] / Р. И. Иванова. — М. : Юридическая литература, 1989. — 174 с.
  15. *Сташків, Б.* Соціальне обслуговування у системі соціального забезпечення: правові питання [Текст] / Б. Сташків // Право України. — 2005. — № 1. — С. 76–79.
  16. *Чудик-Білоусова, Н. І.* Соціально-правові гарантії в особливий період / [Текст] / Н. І. Чудик-Білоусова // Університетські наукові записки. — 2015. — № 2 (54). — С. 135–154.
  17. *Чудик-Білоусова, Н. І.* Соціальне обслуговування як складова соціального забезпечення особи [Текст] / Н. І. Чудик-Білоусова // Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної наукової конференції «Дванадцять осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 8–9 листопада 2013 року) : [у 4-х част.]. — Хмельницький : Хмельницький ун-т управління та права, 2013. — Частина третя. — С. 197–199.
  18. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
  19. *Брагинский, М. И.* Договорное право: общие положения [Текст] / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. — М. : Статут, 1999. — 848 с.
  20. *Денисов, С. А.* Некоторые общие вопросы о порядке заключения договора [Текст] / С. А. Денисов // Актуальные проблемы гражданского права / под ред. М. И. Брагинского. — М. : Статут, 1998. — С. 229–275.
  21. Цивільне право України. Загальна частина [Текст] : підруч. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданіка. — [3-те вид., перероб. і допов.]. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 976 с.
  22. *Литвиненко, В.* Підстави надання соціальних послуг [Текст] / В. Литвиненко // Юридична Україна. — 2013. — № 1. — С. 62–65.
  23. *Литвиненко, В. М.* Поняття та основні ознаки договору про надання соціальних послуг [Текст] / В. Литвиненко // Підприємництво, господарство і право. — 2010/2. — № 9. — С. 51–53.

24. Яригіна, Є. П. Соціальне забезпечення сімей з дітьми як елемент соціального захисту населення [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / Є. П. Яригіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2015. — 20 с.
25. Про соціальні послуги : проект Закону від 06.05.2016 р., зареєстр. за № 4607 [Кабінет Міністрів України] [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58997.
26. Про затвердження форм документів, необхідних при оформленні на обслуговування у територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) : наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 10.06.2010 р. № 135 [Текст] // Офіційний вісник України. — 2010. — № 53. — Стор. 192. — Ст. 1806.
27. Про затвердження Порядку надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати та внесення змін до переліку соціальних послуг, умов та порядку їх надання структурними підрозділами територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) : постанова Кабінету Міністрів України від 19.12.2012 р. № 1184 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1184-2012-п>.
28. Про затвердження форми примірною договору про надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати : наказ Міністерства соціальної політики України від 15.07.2014 р. № 469 [Електронний ресурс] / Міністерство соціальної політики України. — URL : http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid=00B181687750B013AD21EB614F0A1F20.app1?art_id=164009&cat_id=161043.
29. Порядок розроблення державного стандарту соціальної послуги : наказ Міністерства соціальної політики України від 16.05.2012 р. № 282 [Текст] / Офіційний вісник України. — 2012. — № 45. — Ст. 1784.
30. Про затвердження Порядку розроблення Державного стандарту соціальної послуги : наказ Міністерства соціальної політики України від 16.05.2012 р. № 282, зареєстр. в Міністерстві юстиції України від 01.06.2012 р. за № 876/21188 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0876-12>.
31. Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) : постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 р. № 1417 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-п>.
32. Порядок виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб) : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 р. № 896 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-2013-п.
33. Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах : наказ Міністерства соціальної політики України від 31.03.2016 р. № 318, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 22.04.2016 р. за № 621/28751 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16>.

34. Про затвердження Державного стандарту денного догляду : наказ Міністерства соціальної політики України від 30.07.2013 р. № 452, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 09.08.2013 р. за № 1363/23895 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13>.
35. Про затвердження Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності : наказ Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 р. № 198, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 23.03.2016 р. за № 432/28562 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0432-16>.
36. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів : наказ Міністерства соціальної політики України від 30.12.2015 р. № 1261, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 22.01.2016 р. за № 127/28257 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16>.
37. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики : наказ Міністерства соціальної політики України від 10.09.2015 р. № 912, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 29.09.2015 р. за № 1155/27600 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15>.
38. Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації : наказ Міністерства соціальної політики України від 18.05.2015 р. № 514, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 05.06.2015 р. за № 665/27110 [Електронний ресурс] / document.UA. — URL : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-derzhavnogo-standartu-socialnoyi-adaptaci-doc232368.html>.
39. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування : наказ Міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 р. № 678, зареєстр. в Міністерстві юстиції України від 17.07.2015 р. за № 866/27311 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15>.
40. Про затвердження Державного стандарту догляду вдома : наказ Міністерства соціальної політики України від 13.11.2013 р. № 760, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 22.11.2013 р. за № 1990/24522 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1990-13>.
41. Про затвердження Державного стандарту паліативного догляду : наказ Міністерства соціальної політики України від 29.01.2016 р. № 58, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 17.02.2016 р. за № 247/28377 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0247-16>.
42. Про затвердження Державного стандарту соціальної інтеграції та реінтеграції бездомних осіб : наказ Міністерства соціальної політики України від 19.09.2013 р. № 596, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 27.09.2013 р. за № 1671/24203 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1671-13>.
43. Про затвердження Державного стандарту підтриманого проживання бездомних осіб : наказ Міністерства соціальної політики України від 03.04.2015 р. № 372, зареєстр. в Міністерстві юстиції України

- 22.04.2015 р. за № 458/26903 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0458-15>.
44. Чудик-Білоусова, Н. І. Историчні тенденції та перспективи становлення соціального обслуговування [Текст] / Н. І. Чудик-Білоусова // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення : тези доповідей та наукових повідомлень учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, 7–8 жовтня 2011 р. / за ред. В. В. Жернакова. — Х. : Кросроуд, 2011. — С. 477–482.
45. Чудик-Білоусова, Н. І. Окремі проблеми систематизації законодавства про соціальні послуги [Текст] / Н. І. Чудик-Білоусова // Пан'європейська кодифікація приватного права та її вплив на кодифікацію цивільного законодавства України : зб. наук. пр. [за результатами науково-практичного круглого столу (м. Хмельницький, 19 листопада 2010 року)]. — К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2010. — С. 129–138.
46. Чудык-Белюсова, Н. И. Отдельные проблемы систематизации законодательства Украины о социальных услугах [Текст] / Н. И. Чудык-Белюсова // Реформирование законодательства о труде, социальной защите и экологии на постсоветском пространстве : сб. науч. тр. по итогам Междунар. научн.-практ. конф., 14–15 окт. 2011 г. / редкол. К. Л. Томашевский (гл. ред.) [и др.]. — Минск : Междунар. ун-т «МИТСО», [2012]. — С. 197–204.

Надійшла до редакції 01.06.2016

Чудык-Белюсова Н. И. Современные тенденции предоставления правового регулирования социальных услуг

Исследуются проблемы предоставления социальных услуг в современных условиях. Проведен анализ процесса становления законодательства о предоставлении социальных услуг. Установлено, что социальные услуги должны предоставляться в соответствии с утвержденными государственными социальными стандартами. Определено, что основанием для предоставления социальных услуг является сложное жизненное обстоятельство, которое гарантирует предоставление лицу социальных услуг на основании решения уполномоченного государственного органа. Установлено, что получение социальных услуг возможно в соответствии с заключенным договором с учетом государственного социального стандарта их предоставления, хотя в законодательстве о социальном обеспечении прямо не закреплено положение о свободе договора. На основе проведенного исследования обоснована необходимость совершенствования действующего законодательства в сфере социального обеспечения путем разработки и утверждения государственных стандартов предоставления всех социальных услуг, создания реестров поставщиков и получателей социальных услуг, определения механизмов информирования лиц о возможности получения ими социальных услуг.

Ключевые слова: договор, государственный социальный стандарт, социальная услуга, социальное обслуживание.

Chudyk-Bilousova, N. I. Current Trends of Legal Regulation of Social Services

The problem of social services under modern conditions is researched. The analysis of the process of law on provision of social services formation is conducted. It is stated that social services should be provided in accordance with established social standards. It is determined that the basis for the provision of social services is a difficult life circumstance that guarantees the provision of social services in the face of the decision of the authorized state body. The author mentions that social services can be provided in accordance with the signed agreement on the basis of state social standard of their provision, although the legislation on social security does not directly contain a provision on freedom of a contract. The research proves the necessity of improving the existing legislation on social security in terms of development and approval of state standards of all social services provision, creation of registers of providers and recipients of social services and determination of the means to inform people about the possibility of receiving social services.

Keywords: *agreement, state standard of social standards, social service, social support.*

